

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. III. Quam certum sit, amphibologias vsurpatas cum restrictione
mentali esse mendaica?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

cet osculor manus tuas, cum tamen re ipsa non osculetur. *Ad tuos pedes pro- volvor;* & tamen id non præstat. *Ser- vus tuus sum;* & tamen qui id dicit, est ingenuus. *Omnia, quæ domi meæ sunt, tua sunt, & de illis potes dispo- nere pro libito.* Et tamen per hæc ver- ba nihil alteri donat.

25. Undecimo. Qui soluturus est gabellam evidenter iniustam, co- ram Iudice sistitur, vt declaret, quan- tum vini, olei, aceti, &c. contineatur in dolijs; & cum evidenter iniusta sit gabella, non tenetur declarare totum id, quod ad eam gabellam spectat. Sed tamen Iudex exigit ab eo, vt sub- iure iurando id declaret. Quid faciet, si non est vsurus restrictione menta- li? Nam si non declarat, peierat; si de- clarat exigitur ab eo gabella evi- denter iniusta.

26. Duodecimo. Reus criminis capitalis, contra quem est semiplena probatio, sistitur coram iudice, vt sub iuramento declaret, an id delictum commiserit: & quia probabilis est sententia Doctorum asserentium, reum non teneri ad declarandum delictum, ex quo imminet sententia capitis, si non recurrat ad restrictio- nem mentalem, quomodo poterit se eripere à morte, & à periurio? Nam si negat sine restrictione mentali, pe- ierare videtur; si autem declarat de- lictum, incidit in sententiam capitis.

27. Tredécimo. Reus quando- què illegitime, & non iuridice inter- rogatur à Iudice de delicto; quia in- dicia sunt parva, & insufficientia: in quo casu non tenetur declarare de- lictum. Quomodo ergo sine restric- tione mentali poterit liberari à per- iurio, si neget delictum, quod non tenetur decla- rare?

CAPVT III.

Quam certum sit, amphibologias usurpatas cum restrictione mentali esse men- dacia?

SVMMARYM.

Qui Authores, & quo fundamento reiecerint restrictiones mentales? num. 29.

Refellitur præfatum fundamentum. Vbi an aliquando liceat occultare veritatem ex causa iusta. n. 30.

Demonstratio desumpta ex eo, quod hu- mana loquela non formatur per conceptus mentis. n. 31.

28. **E**X censura Innocentij XI. fulminata in eam proposi- tionem 26. clare constat, eas restric- tiones mentales esse mendacia; vt patet ex illis verbis, *nec mentitur, ne- que est periurus*, quorum verborum assertio damnatur vt scandalosa. Et consequenter propositio contradic- toria asserenda est ex Magisterio Ro- manæ Cathedræ, nempe quod qui vititur ea restrictione mentali, & sub eà iurat, *mentitur, & est periurus.*

29. Ante hanc censuram Inno- centij XI. suffragati sunt huic senten- tiæ [quod amphibologia cum restric- tione mentali sit mendacium.] Au- thores non pauci. Qui quidem hoc argumento vtuntur. Nam si liceret vti his restrictionibus, vix estet vllum verbum, quod non posset dici cum simili restrictione. Vnde fieret, quod cessaret hominum commercium, & nemo posset reddi certus de veritate.

30. Sed hoc argumentum infir- mum est. Quia negari non potest, sæ- pe esse necessarium occultari verita- tem, & aliquando obligatorium; vt

Eec2 conf.

S. August

constat ex S. Augustino in Psalm. 5. & refertur in cap. Nequis 22. q. 2. illis verbis: *Aliud est mentiri, & aliud verum occultare: siquidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere. Ut si quis forte non velit ad istam visibilem mortem hominem prodere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodatur, neque mentiatur.* Deinde certum est apud omnes, non licere uti amphibologia, nisi quando datur iusta causa occultandi veritatem. Potest ergo responderi, non propterea cessare convictum humanum, est enim certum, quod sit illicitum uti amphibologia, quando non adest iusta causa ad celandam veritatem; & est etiam certum, quandoque esse necessarium occultari veritatem, quin propterea cesset convictus humanus.

31. Iam vero posita securitate doctrinæ Romanæ Cathedræ, quæ in materia morum errare non potest, pronuntio, hoc argumentum esse demonstrativum pro hac assertionem. Humana loquela neque totaliter, neque partialiter formatur per conceptus mentales, sed per voces; nam soli Angeli, & spiritus loquuntur per conceptus: ergo ut propositio vocalis sit vera, non debent attendi conceptus mentis, sed sola verba, & signa externa. Ergo qui occidit Petrum in die veneris, si dicat verbis: *Non occidi Petrum*, & per conceptum mentalem restrictivum dicat *in die Dominica*, ad veritatem, aut falsitatem eius propositionis non est attendendus conceptus mentalis restrictionis, sed sola propositio vocalis: sed hæc est evidenter mendax: ergo amphibologia usurpata per restrictionem mentalem est mendacium; & si confirmetur iuramento, est perjurium.

CAPVT IV.

Quinam sint modi utendi licite amphibologijs?

SVMMARIVM.

- Primus modus amphibologia licite est, qui fit per verba æquiuoca. n. 32. & seqq.*
Quomodo hoc genus amphibologia non subiaceat damnationi? n. 35.
Secundus modus, cum verba ex quibusdam circumstantijs limitantur ad diuersam significationem. num. 36. & 37.
Ex quibus circumstantijs verba limitentur, præcipue circa verba Scio, & Nescio. n. 38. & seqq.
Tertius modus desumptus ex metaphoris, & allegorijs. n. 46. & seqq.
Quartus. Cum responsum verificatur ad mentem interrogantis. n. 48.
Et quomodo is modus vsurpetur à S. Thoma? n. 49.
Et quomodo confessarius respondebit licite ad intentionem debitam interrogantis? n. 50.
Et quid si Iudex interrogat indebite. n. 51.
An liceat respondere cum suppositione materialis? n. 52.
An per circumlocutionem, qua nihil affirmat, vel negat? n. 53.

32. **P**ater Thomas Sanchez, lib. 3. sum. cap. 6. à num. 13. proponit duos modos amphibologiæ, quos reputat esse certo licitos, nempe quando adest iusta causa occultandi veritatem. Primus est, quando verba sunt æquiuoca, & ego vtor eis in vno sensu, & auditor putat, me loqui in altero sensu. In quo casu, si non adsit iusta causa occultandi veritatem, ea amphibologia est illicita, sed